C/2025/988

13.2.2025

KOMISJONI TEATIS

Tõlgendavad suunised Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2022/1280 (millega nähakse seoses Venemaa sissetungiga Ukrainasse ette eri- ja ajutised meetmed, mis käsitlevad Ukraina poolt tema õigusaktide kohaselt välja antud juhidokumente) artiklite 4 ja 6 kohaldamise kohta, võttes arvesse Ukrainast ümberasustatud isikute ajutise kaitse perioodi jätkumist pärast 6. märtsi 2025

(C/2025/988)

1. SISSEJUHATUS

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2022/1280 ([1]) jõustus 27. juulil 2022. Sellega nähakse ette konkreetsed meetmed seoses Ukraina poolt tema õigusaktide kohaselt välja antud juhidokumentidega, mis kuuluvad isikutele, kes saavad ajutist kaitset või liikmesriigi õiguse kohast piisavat kaitset kooskõlas nõukogu direktiiviga 2001/55/EÜ ([2]) ja nõukogu rakendusotsusega (EL) 2022/382 ([3]). Vastavalt määruse (EL) 2022/1280 artikli 9 lõikele 2 lõpeb selle määruse kohaldamine järgmisel päeval pärast seda, kui lõpeb Ukrainast ümberasustatud isikute suhtes direktiivi 2001/55/EÜ artiklis 4 osutatud ajutise kaitse kohaldamise periood kooskõlas nimetatud direktiivi artikliga 6.

Käesolevates tõlgendavates suunistes esitatakse komisjoni tõlgendus määruse (EL) 2022/1280 artiklite 4 ja 6 kohta, võttes arvesse Ukrainast ümberasustatud isikute ajutise kaitse perioodi jätkumist pärast 6. märtsi 2025. Suuniste eesmärk on hõlbustada määruse (EL) 2022/1280 järjepidevat kohaldamist ja jõustamist ning abistada sellega seoses liikmesriikide ametiasutusi.

Suunistega ei kehtestata uusi õigusnorme. Lisaks rõhutab komisjon, et ainult Euroopa Liidu Kohus on pädev liidu õigust usaldusväärselt tõlgendama.

2. AJUTISE KAITSE KESTUS

Rakendusotsusega (EL) 2022/382 määrati kindlaks Ukrainast lähtuva põgenike massilise sissevoolu olemasolu direktiivi 2001/55/EÜ artikli 5 tähenduses ning nähti selle tulemusena sellistele ümberasustatud isikutele ette ajutine kaitse. Vastavalt direktiivi 2001/55/EÜ artikli 4 lõikele 1 anti ajutine kaitse esialgu üheks aastaks kuni 4. märtsini 2023 ja seejärel pikendati seda automaatselt veel ühe aasta võrra kuni 4. märtsini 2024. Kooskõlas direktiivi 2001/55/EÜ artikli 4 lõikega 2 otsustas nõukogu 2023. aasta oktoobris pikendada ajutise kaitse kestust veel ühe aasta võrra kuni 4. märtsini 2025 ([4]). Kuna ajutise kaitse andmise põhjused püsisid, otsustas nõukogu 2024. aasta juunis pikendada Ukraina põgenikele antava ajutise kaitse perioodi veel ühe aasta võrra kuni 4. märtsini 2026 ([5]).

([1]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2022. aasta määrus (EL) 2022/1280, millega nähakse seoses Venemaa sissetungiga Ukrainasse ette eri- ja ajutised meetmed, mis käsitlevad Ukraina poolt tema õigusaktide kohaselt välja antud juhidokumente (ELT L 195, 22.7.2022, lk 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/1280/oj).

([2]) Nõukogu 20. juuli 2001. aasta direktiiv 2001/55/EÜ miinimumnõuete kohta ajutise kaitse andmiseks ümberasustatud isikute massilise sissevoolu korral ning meetmete kohta liikmesriikide jõupingutuste tasakaalustamiseks nende isikute vastuvõtmisel ning selle tagajärgede kandmisel (EÜT L 212, 7.8.2001, lk 12, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2001/55/oj).

([3]) Nõukogu 4. märtsi 2022. aasta rakendusotsus (EL) 2022/382, millega määratakse kindlaks Ukrainast lähtuva põgenike massilise sissevoolu olemasolu direktiivi 2001/55/EÜ artikli 5 tähenduses ning nähakse selle tulemusena ette ajutine kaitse (ELT L 71, 4.3.2022, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2022/382/oj).

([4]) Nõukogu 19. oktoobri 2023. aasta rakendusotsus (EL) 2023/2409, millega pikendatakse rakendusotsusega (EL) 2022/382 kehtestatud ajutist kaitset (ELT L, 2023/2409, 24.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2023/2409/oj).

([5]) Nõukogu 25. juuni 2024. aasta rakendusotsus (EL) 2024/1836, millega pikendatakse rakendusotsusega (EL) 2022/382 kehtestatud ajutist kaitset (ELT L, 2024/1836, 3.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2024/1836/oj).

Näib, et määruse (EL) 2022/1280 vastuvõtmise ajal leiti, et Ukraina põgenike ajutise kaitse maksimaalne võimalik kestus, võttes arvesse selle võimalikku pikendamist vastavalt direktiivi 2001/55/EÜ artiklile 4, on kolm aastat ([6]).

Määrusega (EL) 2022/1280 on ette nähtud, et liidu territooriumil tunnustatakse Ukraina välja antud kehtivaid juhilube, mille omanikud saavad ajutist kaitset või liikmesriigi õiguse kohast piisavat kaitset, ning et teatavatel tingimustel antakse kõnealustele isikutele välja spetsiaalsed ajutised juhidokumendid. Liikmesriikide halduskoormuse vähendamiseks ja mitmekordse pikendamise vältimiseks otsustati, et määruse (EL) 2022/1280 kohaselt välja antud juhidokumentidele tuleb märkida viimane võimalik kehtivusaja lõpp. See kuupäev pidi vastama Ukrainast ümberasustatud isikute ajutise kaitse maksimaalsele võimalikule kestusele, mis vastuvõtmise ajal oli eeldatavalt 6. märts 2025. Määruse (EL) 2022/1280 artikli 4 lõike 3 ja artikli 6 lõike 3 kohaselt peab asjaomaste dokumentide maksimaalne halduskehtivus vastama siiski ajutise kaitse või liikmesriigi õiguse kohase piisava kaitse kestusele, olenemata dokumentidel märgitud kehtivusajast (välja arvatud juhul, kui juhiloa omanikul on liidu juhiloamudel, millele on märgitud määruse (EL) 2022/1280 artikli 4 lõike 1 punktis a osutatud liidu ajutine erikood „95.01“ ning selle dokumendi kehtivusaeg lõpeb varem).

3. MÄÄRUSE (EL) 2022/1280 KOHASELT VÄLJA ANTUD AJUTISED JUHIDOKUMENDID

3.1. Määruse (EL) 2022/1280 artikli 4 kohaselt välja antud pädevustunnistused

Igaüks, kes soovib alustada liidus tööd teatavate kaupade või reisijate veoks kasutatavate maanteesõidukite juhina, peab enne seda läbima Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2022/2561 ([7]) nõutava alusõppe. Teatavatel juhtudel võib alusõpe tähendada 140–280-tunniste kursuste läbimist ja eksami sooritamist. Nii sõidukijuhid, kes on liikmesriigi kodanikud, kui ka need sõidukijuhid, kes on kolmanda riigi kodanikud ja kes töötavad liikmesriigis asutatud ettevõtja juures või keda selline ettevõtja kasutab, peavad asjaomase alusõppe omandama liidus (esimesel juhul liikmesriigis, kus on nende alaline elukoht, ja teisel juhul liikmesriigis, kus on nende tööandjaks olev ettevõtja või kes andis neile tööloa). Pärast alusõppe edukat läbimist antakse asjaomasele juhile välja alusõpet tõendav kutseoskuse tunnistus.

Mõnel juhul on kutseoskuse tunnistuste väljastamise nõuded ja tingimused kolmandates riikides sarnased liidu omadega. Ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Ukraina vahelise assotsieerimislepingu ([8]) artikli 368 lõike 1 ja XXXII lisa kohaselt on Ukraina kohustunud lähendama oma õigusakte Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/59/EÜ ([9]) (direktiivi (EL) 2022/2561 eelkäija) sätetega, milles käsitletakse rahvusvaheliste autovedudega tegelevaid maanteesõidukite juhte. Seepärast võivad liikmesriigid kohaldada kiirmenetlust liidus määruse (EL) 2022/1280 artikli 4 alusel välja antava kutseoskuse tunnistuse andmiseks kõnealustele juhtidele, kui neil on Ukraina poolt välja antud pädevustunnistus ja õigus ajutisele kaitsele või piisavale kaitsele liikmesriigi õiguse alusel. Selle asemel, et nad peaksid läbima direktiivi (EL) 2022/2561 kohase täieliku alusõppe, peavad sellised juhid läbima ainult 35–60-tunnise kohustusliku lisakoolituse enne, kui neile antakse liidu ajutise erikoodiga „95.01 (kuni 6. märtsini 2025)“ pädevustunnistus, mis tähendab, et ta on *„kutseoskuse tunnistust omav juht, kes vastab kutseoskuste nõuetele – välja antud erandlikult üksnes ajutise kaitse kehtivuse ajaks“*, või enne seda, kui sama liidu ajutine erikood märgitakse nende juhiloale või juhitunnistusele. Loetakse, et selliste pädevustunnistuste, juhilubade või juhitunnistuste omanikud on täitnud juhtimiseks vajaliku kohustusliku alusõppe nõude.

([6]) Vt määruse (EL) 2022/1280 põhjendus 14.

([7]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta direktiiv (EL) 2022/2561 reisijate- või kaubaveol kasutatavate teatavate maanteesõidukite juhtide alus- ja jätkuõppe kohta (ELT L 330, 23.12.2022, lk 46, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2561/oj).

([8]) ELT L 161, 29.5.2014, lk 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2014/295/oj.

([9]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. juuli 2003. aasta direktiiv 2003/59/EÜ reisijate- või kaubaveol kasutatavate teatavate maanteesõidukite juhtide alus- ja jätkuõppe kohta ning nõukogu määruse (EMÜ) nr 3820/85 ja nõukogu direktiivi 91/439/EMÜ muutmise ja nõukogu direktiivi 76/914/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 226, 10.9.2003, lk 4, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2003/59/oj).

Eriti oluline on määruse (EL) 2022/1280 artikli 4 lõikes 3 esitatud järgmine säte:

*„Ilma et see piiraks tulevikus vastu võetavate ajutise kaitse kestust käsitlevate liidu õigusaktide kohaldamist**,** on […] sellistele pädevustunnistustele või juhilubadele märgitud liidu ajutise erikoodi kehtivuse lõppkuupäev 6. märts 2025.*

***Sellistel dokumentidel märgitud kõnealusest kuupäevast hoolimata vastab aga nende halduskehtivus direktiivi 2001/55/EÜ artiklis 4 osutatud Ukrainast ümberasustatud isikute suhtes ajutise kaitse kohaldamise kestusele**, dokumendi omanikule antud liikmesriigi õiguse kohase piisava kaitse kohaldamise või juhiloa kehtivuse kestusele, olenevalt sellest, milline neist lõpeb kõige varem. […]“.*

3.2. **Määruse (EL) 2022/1280 artikli 6 kohaselt välja antud juhiload**

Kui isik, kellele on antud ajutine kaitse või liikmesriigi õiguse kohane piisav kaitse, on kaotanud oma juhiloa või see on varastatud ning kui sellise isiku juhtimisõigus on saadud kooskõlas Ukrainas kohaldatavate õigusaktidega, võivad liikmesriigid sellele isikule välja anda liidu juhiloamudeli kooskõlas määruse (EL) 2022/1280 artikliga 6. Sel juhul lisavad liikmesriigid juhiloa lahtrisse 12 liidu ajutise erikoodi „99.01 (kuni 6. märtsini 2025)“, mis tähendab *„erandlikult välja antud juhiluba, mis kehtib üksnes ajutise kaitse kohaldamise ajal (kaotsiläinud või varastatud Ukraina juhiluba)“*.

Eriti oluline on määruse (EL) 2022/1280 artikli 6 lõikes 3 esitatud järgmine säte:

*„[…] Ilma et see piiraks tulevikus vastu võetavate ajutise kaitse kestust käsitlevate liidu õigusaktide kohaldamist, on […] selliste juhilubade kehtivuse lõppkuupäev 6. märts 2025. **Sellisel juhiloal märgitud kõnealusest kuupäevast hoolimata vastab aga selle halduskehtivus Ukrainast ümberasustatud isikute suhtes direktiivi 2001/55/EÜ artiklis 4 osutatud ajutise kaitse kohaldamise kestusele** või sellise juhiloa omaniku ajutise kaitse või liikmesriigi õiguse kohase piisava kaitse kohaldamise kestusele, olenevalt sellest, milline neist lõpeb kõige varem. […]“*

4. **MÄÄRUSE (EL) 2022/1280 ARTIKLITE 4 JA 6 KOHALDAMINE, VÕTTES ARVESSE UKRAINAST ÜMBERASUSTATUD ISIKUTE AJUTISE KAITSE PERIOODI JÄTKUMIST PÄRAST 6. MÄRTSI 2025**

Punktis 3 osutatud sätetest nähtub, et Ukrainast ümberasustatud isikutele, kellel on õigus ajutisele kaitsele või piisavale kaitsele liikmesriigi õiguse alusel, määruse (EL) 2022/1280 kohaselt välja antud ajutised juhidokumendid kehtivad seni, kuni kestab ajutine kaitse või liikmesriigi õiguse kohane piisav kaitse, hoolimata dokumentidesse märgitud kehtivusajast (kõnealusest kuupäevast *„hoolimata“*) ([10]). Nagu asjaomastes artiklites sõnaselgelt on märgitud, **vastab** nende dokumentide halduskehtivus ajutise kaitse kestusele.

Sellest järeldub, et liidu ajutistele erikoodidele „95.01“ ja „99.01“ („kuni 6. märtsini 2025“) lisatud fraasi, mis lisatakse määruse (EL) 2022/1280 artikli 4 lõike 1 ja artikli 6 lõike 2 kohaselt määruse (EL) 2022/1280 alusel välja antavatesse ajutistesse dokumentidesse, tuleb tõlgendada ka lähtuvalt kõnealuse määruse sellest olulisest sättest, mis on ülimuslik.

Praktiline kohaldamine

Võttes arvesse määruse (EL) 2022/1280 kohaldamisala ja eesmärke ning selleks, et tagada selle määruse sätete ühetaoline kohaldamine olukorras, kus Ukrainast ümberasustatud isikute ajutise kaitse maksimaalne kestus on jätkuvalt teadmata, leiab komisjon, et mis tahes õiguskindlusetuse vähendamiseks ei tohiks määruse (EL) 2022/1280 kohaselt välja antud liidu ajutiste erikoodide „95.01“ ja „99.01“ kasutamisel enam lisada fraasi „(kuni 6. märtsini 2025)“.

([10]) Välja arvatud juhul, kui nende dokumentide halduskehtivus lõpeb varem muudel põhjustel, nagu on sätestatud määruse (EL) 2022/1280 artikli 4 lõikes 3. Näiteks liidu erikoodiga „95.01“ tähistatud juhilubadel võib olla lühem halduskehtivus, kui on ajutise kaitse kestus.

Kuigi see maksimaalne kehtivusaeg on seni märgitud ajutistele juhidokumentidele, siis selleks, et hõlbustada nõuete täitmise tagamist, ei ole see asjaomasel eesmärgil enam vajalik ega tõhus. Võimalike arusaamatuste tekkimise ohtu ei ole, kuna kõnealuseid ajutisi liidu erikoode kasutatakse üksnes kooskõlas määrusega (EL) 2022/1280 ning vastavalt selle kohaldamise kestusele. (Ilma et see mõjutaks olukorda, kui nende dokumentide halduskehtivus lõpeb varem muudel põhjustel, nagu on sätestatud määruse (EL) 2022/1280 artikli 4 lõikes 3.)

Selleks et vältida võimalikke arusaamatusi määruse (EL) 2022/1280 artiklite 4 ja 6 kohaldamisel, leiab komisjon, et liikmesriigid peaksid juhinduma järgmisest:

— Fraasi „(kuni 6. märtsini 2025)“ lisamine määruse (EL) 2022/1280 artiklite 4 ja 6 kohaselt välja antud liidu ajutistele erikoodidele „95.01“ ja „99.01“ ei ole enam asjakohane.

— Ka juhtudel, kui see fraas on juba lisatud asjakohastele juhidokumentidele, ei ole sellel kestvat õiguslikku tähendust ja see on tegelikult aegunud.

— Liidu ajutise erikoodiga „95.01“ varustatud pädevustunnistuste või sama koodiga varustatud juhilubade või juhitunnistuste halduskehtivust tuleb tõlgendada nii, et see **vastab** Ukrainast ümberasustatud isikute suhtes **ajutise kaitse kohaldamise kestusele** (isegi kui see kestab kauem kui 6. märtsini 2025), dokumendi omanikule antud liikmesriigi õiguse kohase piisava kaitse kohaldamise või juhiloa kehtivuse kestusele, olenevalt sellest, milline neist lõpeb kõige varem.

— Liidu ajutise erikoodiga „99.01“ varustatud juhilubade halduskehtivust tuleb tõlgendada nii, et see **vastab** Ukrainast ümberasustatud isikute suhtes **ajutise kaitse kohaldamise kestusele** (isegi kui see kestab kauem kui 6. märtsini 2025) või dokumendi omanikule antud liikmesriigi õiguse kohase piisava kaitse kohaldamise kestusele, olenevalt sellest, milline neist lõpeb kõige varem.

— Liikmesriigid, kes on kohaldanud või hakkavad kohaldama määruse (EL) 2022/1280 artiklit 4 ja/või 6, peaksid edaspidi märkima asjaomased liidu ajutised erikoodid ajutistele juhidokumentidele ilma aegumiskuupäeva lisamata.